Rok 11. Warszawa, dnia 15 lutego 1935 r. Nr. 3

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Komitet Redakcyjny: *Józef Rożkowski, Juljusz Zdanowski, Jarosław Żaboklicki.*
Redaktor — *Bolesław Obszyński.*

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 28.—
Półrocznie	„ 14.—
Kwartalnie	„ 7.—
Miesięcznie	„ 3.—
Cena Nr. pojedyńcz. .	„ 1.40

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Ś-to Krzyska 13.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.
Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Ś-to Krzyska Nr. 13 — Telef. 5-92-63.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.
Przedruk dozwolony za podaniem źródła

CENY OGŁOSZEŃ
Strona w tekście: 450 zł., 1|2 str. 225 zł., 1|4 str. 112,50 zł. Poza tekstem za stronę 300 zł., 1|2 str. 150 zł., 1|4 str. 75 zł.
Dla instytucyj komunalnych i oszczędnościowych: bilanse i tabl. (dostarc. bezpośrednio do administracji) za str. 150 zł., 1|2 str. 75 zł., 1|4 37,50 zł.

Rok 1934 w życiu gospodarczem

Rok ubiegły był dalszym etapem w procesie rozpadania się gospodarki międzynarodowej, jaki obserwujemy na większą skalę od lat kilku. Likwidacja kredytu międzynarodowego i handlu światowego, kurczenie się roli i „stanu posiadania" waluty złotej, jako międzynarodowego środka wymiany, dalsze usamodzielnianie się gospodarcze państw, wreszcie obserwowane w wielu krajach mniej lub dalej sięgające eksperymenty gospodarcze i społeczne — oto główne procesy, które zaznaczyły się jaskrawiej w roku 1934.

Kredyt międzynarodowy doznał w połowie czerwca r. b. dalszego ciosu przez zawieszenie ze strony państw Europy spłaty rat długów wojennych wobec Stanów Zjednoczonych. Jednocześnie niemal Niemcy ogłosiły całkowicie moratorjum transferowe, co również musiało się odbić nie tylko na stosunkach kredytowych Niemiec do zagranicy.

W dziedzinie walutowej byliśmy przez większą część roku świadkami wyścigu 2 najsilniejszych do niedawna walut świata: dolara i funta; wyścig zakończył się w październiku chwilowem wyrównaniem kursów obu walut, lecz na poziomie o ok. 40% niższym. W Europie znów od „bloku złotego" odpadła w lutym Czechosłowacja, obniżając urzędowo kurs swej korony o 16,6%.

W parze ze spadkiem obrotów międzynarodowych i ich narzędzi: kredytu i waluty międzynarodowej — nastąpiło pogłębienie dążności autarkicznych we wszystkich krajach, dalsza izolacja gospodarcza państw, objawiająca się w coraz większej reglamentacji życia gospodarczego. Reglamentacja ta przyjmuje różne formy i prowadzi nierzadko do eksperymentów społeczno - gospodarczych, jak np. w Stanach Zjednoczonych i Niemczech.

Być może, że pewne ożywienie produkcji przemysłowej, wzrost zatrudnienia i lekka poprawa w rolnictwie — jakie dały się zauważyć w większości państw w r. ub. — są wynikiem, przynajmniej w pewnym stopniu, różnych eksperymentów z nakręcaniem konjunktury; w każdym razie jedno jest rzeczą pewną: nastąpiło zróżniczkowanie konjunktur narodowych, które kształtują się w różnych krajach różnie, zależnie od kierunku polityki przeciwkryzysowej, rozmiarów manipulacyj walutowych oraz wielkości środków użytych na walkę z bezrobociem.

I nasze położenie gospodarcze oraz dalszy rozwój i przebieg konjunktury stają się coraz więcej niezależne od konjunktury światowej. Coraz większe piętno nadają mu warunki przyrodzone, struktura naszego gospodarstwa, wreszcie kierunek naszej polityki gospodarczej i ogół środków użytych dla jej realizacji. Co dał nam rok ubiegły w życiu gospodarczem?

Zacznijmy nasz krótki przegląd od rolnictwa, które stale jeszcze daje egzystencję przeszło 60% ludności. Jasnem jest, że od sytuacji rolnictwa zależy położenie całego gospodarstwa narodowego. Dochód brutto rolnictwa zależy od wielkości zbytu produktów rolniczych i cen osiąganych, na dochód netto w dużym stopniu wpływają ceny artykułów przez rolnictwo nabywanych. Nie mamy statystyki produkcji i zbytu płodów rolnych. W każdym razie z szacunków wynika, że zbiory w roku sprawozdawczym były gorsze, niż w 1933: pszenicy i żyta o 20%, jęczmienia o 10,5%, owsa o 15,2%, tylko ziemniaki dały plony o 0,8% wyższe. Ten ubytek w zbiorach nie przyczynił się do zwiększenia siły nabywczej rolnictwa. Do dalszego jej osłabienia przyczynił się trwający nadal choć nieznaczny, spadek cen artykułów rolnych. Wiemy bowiem, że wskaźniki cen obu grup towarów, decydujących

o „nożycach“ w rolnictwie, przedstawiały się następująco (1928 = 100) [1]).

Ceny hurtowe artykułów.

Koniec kwartału		sprzedawanych przez roln.	nabywanych przez roln.	Rozwarcie „nożyc“ w %
1933	grudzień	40,5	71,8	31,3
1934	I	39,6	72,5	32,9
	II	34,9	71,4	36,5
	III	37,3	69,1	31,8
	IV	35,6	68,6	33,0

Ze statystyk wynika, że ceny artykułów rolniczych spadły o 4,9%, artykułów nabywanych przez rolników — o 3,2%. Rozwartość „nożyc“ na niekorzyść rolnictwa wzrosła z 31,3% na 33,0%. Wnosić stąd możemy, że sytuacja rolnictwa nie poprawiła się, a nawet uległa dolszemu pogorszeniu. Wreszcie wielkie straty poniosło rolnictwo w woj. krakowskiem i kieleckiem na skutek powodzi, która była dużem obciążeniem dla gospodarstwa narodowego.

Przechodząc do charakterystyki sytuacji w przemyśle, stwierdzić możemy dalszy wzrost produkcji, który trwał przez cały rok 1933, a do najwyższego poziomu doszedł w końcu I-go kwartału (o 15% więcej, niż w 1933). Oto wskaźnik ogólny produkcji przemysłowej z usunięciem sezonowości (1928 = 100) [1]):

Koniec kwartału	1933	1934	Wzrost w %
I	46,5	61,5	+15,0
II	57,7	62,0	+ 4,3
III	58,7	62,6	+ 3,9
IV	60,8	65,0	+ 4,2

Ogólnie wskaźnik produkcji przemysłowej wzrósł w ciągu roku o 4,2%.

Natomiast ceny artykułów przemysłowych spadały stale, lecz wolniej od cen rolniczych. Wskaźnik ogólny cen artykułów przemysłowych (1928 = 100) wynosił w końcu kwartału [2]):

Rok	1933	IV	60.9
„	1934	I	61.3
		II	59.8
		III	58.0
		IV	57.4

W związku ze wzrostem produkcji wzrosła również liczba osób zatrudnionych w przemyśle. W grudniu 1933 r. pracowało w przemyśle [1]) 467.800 osób, w marcu 491.500, w czerwcu 498.000, w październiku 522.800, w ciągu 10 mies. liczba zatrudnionych wzrosła o 55.000 osób. Jednakże jednocześnie z tem mamy wzrost bezrobocia w stosunku do roku 1933:

Stan bezrobocia w Polsce [3]).

Koniec kwartału	1933	1934	Wzrost o
I	279.799	388.297	108.496
II	224.566	306.387	81.821
III	202.065	289.220	87.155
IV	342.622	413.703	71.081

Bezrobocie jest zjawiskiem, gdzie wahania sezonowe odgrywają szczególną rolę. Dlatego też celem usunięcia tych wahań, musimy przy porównywaniu cyfr za obydwa lata brać pod uwagę te same okresy czasu. Zauważymy wówczas, że bezrobocie w 1934 r. było przez cały czas znacznie większe, niż w roku 1933, aczkolwiek tempo jego wzrostu zmalało ze 108,5 tys. w marcu na 71,0 tys. w grudniu (by w początkach r. b. znów się znacznie powiększyć). Oczywiście, mowa tu o bezrobotnych zarejestrowanych; w rzeczywistości liczba bezrobotnych jest znacznie większa.

To dziwne napozór zjawisko jednoczesnego wzrostu zatrudnienia i bezrobocia tłumaczy się gwałtownym przyrostem rąk roboczych na skutek przyrostu naturalnego. Rocznie przybywa nam przeszło 350 tys. młodych ludzi na rynku pracy. To też mimo wielkiego zaludnienia wsi i wzrostu zatrudnienia w przemyśle, ilość bezrobotnych rośnie niepokojąco.

Płace robotników przemysłowych spadły nominalnie z 83.0 (wskaźnik 1928 = 100) [4]) w grudniu 1933 na 81.3 we wrześniu 1934; jednakże po uwzględnieniu spadku kosztów utrzymania płace (realne) wzrosły w tym czasie zł. 118.7 na 123.7. (Płace realne urzędników państwowych wzrosły w ciągu 1934 r. ze 107.1 na 113.3 czyli o 6.2%).

Dla ogólnej charakterystyki zmian w konsumcji (i w dochodzie społ.) należy podać cyfry podane przez Instytut Badania Konjunktur i Cen [5]). I tak wskaźnik (1928 = 100) spożycia ogólnego wynosił w I półroczu 84,4 i tyleż w półroczu II-giem (w 1933 — 83.6) czyli spożycie ogółem wzrosło nieznacznie (o 0.8%). Przyczem wzrost dotyczy tylko spożycia miejskiego: wzrosło ono z 90.1 w 1933 roku na 91.9 w II-giej połowie r. ub.; natomiast spożycie wiejskie (wyrobów przemysłowych) spadło z 49.4 w 1933 r. na 46.1 w I-szem i 43.0 w II-giem półroczu 1934 r. Cyfry te charakteryzują dosadnie położenie wsi w stosunku do miasta. Gdy dochód ludności miejskiej (w latach 1928 — 1934) obniżył się o 8,1%, to dochód (pieniężny) wsi spadł o 57%.

Jakże na tem ogólnem tle gospodarczem przedstawiał się rynek pieniężny? Decydujący tu wpływ wywiera nasza polityka pieniężna, opierająca się na zasadach stabilizacji waluty, jako wrunku pomyślnego procesu kapitalizacji. Dzięki stabilizacji wzrosło zaufanie do złotego. Pozwoliło to na zahamowanie, a następnie na zmniejszenie tezauryzacji w kraju. Miarą postępów detezauryzacji t. j. wracania do obrotów gospodarczych ukrytych uprzednio pieniędzy, jest niski kurs dolara złotego, który spadł do poziomu swego parytetu czyli do zł. 8.91.

1) „Konjunktura gospodarcza“, miesięczne tablice statystyczne, 1934, (z usunięciem wahań sezonowych).

2) Dane „Bulletin mensuel de statistique“, wydawnictwo Ligi Narodów, 1934.

3) Dane „Bulletin mensuel de statistique“, wydawnictwo Ligi Narodów.

4) „Konjunktura Gospodarcza“, 1934.

5) „Konjunktura gospodarcza“, 1935, styczeń.

Polityka utrzymania silnej waluty umożliwiła dalszy wzrost wkładów w instytucjach finansowych, nawet w tych (banki akcyjne), gdzie w ostatnich latach panował stały ich odpływ. Rozwój wkładów obrazuje nam poniższe zestawienie:

Wkłady w instytucjach finansowych[6]).

w milj. zł.

Instytucje	1930	1932	1933	1934 I kw.	1934 II kw.	1934 III kw.	1934 listop.
a) **Instyt. oszcz.[7]):**							
1. K. K. O. (wraz z niekom.)	582.1	627.9	610.1	619.3	631.4	645.3	651.8
(w tem kas oszcz.) . .	(535.0)	(582.4)	(566 3)	(576.2)	(586.2)	(597.7)	(604.8)
(„ „ rki. bież.) . . .	(47.1)	(45.5)	(43.8)	(43.1)	(45.2)	(47.6)	(47.0)
2. P. K. O.	431.3	622.9	713.5	752.6	747.6	779.3	793 7
(w tem wkł. oszcz.) . .	(253.7)	(449.9)	(506.5)	(525.9	(548.8)	(575.0)	(596.6)
(„ „ rki. bież.) . . .	(177.6)	(178.0)	(207.0)	(226.7)	(198.8)	(204.3)	(197.1)
3. Spółdzielnie kred. z Cent. Kasą Sp. R.	397.9	310.5	(290.5)	301.0	268.3	278.3	247.1
Razem . .	1.411.3	1.561.3	1.614.1	1.672.9	1.647.3	1.703.2	1.692.6
b) **Banki**							
4. Bank Polski	162.4	196.3	224.5	195.0	165.2	167.5	184.0
5. Banki państwowe . . .	305.4	322.8	333.9	372.5	383.2	387.3	409.4
6. Banki komunalne . . .	68.5	63.8	72.1	72.8	76.2	77.8	77.8
7. Banki akcyjne (z oddział. banków zagr.) . . .	1.091.7	580.1	500.4	500.8	495.6	517.6	513.1
Razem . .	1.628.0	1.163.0	1.130.9	1.141.1	1.120.2	1.150.2	1.184.3
Razem (a + b) . . .	3.039.3	2.724.3	2.745.0	2.814.0	2.767.5	2.853.4	2.876.9

Ten dość znaczny w dobie spadku dochodu społ. wzrost wkładów w instytucjach finansowych jest tylko częściowo wynikiem detezauryzacji i powrotu do banków wkładów, które przedtem stamtąd pod wpływem paniki uciekły. Nie mniej ważną przyczyną jest sam kryzys, który powodując kurczenie się lub zamknięcie licznych warsztatów produkcyjnych i handlowych, pociąga za sobą wycofanie zatrudnionych dotychczas kapitałów i w następstwie ich upłynnienie. Są wreszcie warstwy ludności czy grupy jednostek, które mimo kryzysu mogą i chcą oszczędzać.

Bez względu na wyżej przytoczone względy rok 1934 przyniósł pewne upłynnienie rynku pieniężnego. Wprawdzie nie wyraziło się ono w poważniejszym wzroście operacyj kredytowych krótkoterminowych, gdyż instytucje kredytowe musiały przedewszystkiem starać się o wzmocnienie swej płynności; za to poprawa na rynku pieniężnym umożliwiła Państwu ulokowanie w kraju emisji pożyczek na około 490 miljonów zł., z czego 350 milj. zł. przypada na Pożyczkę Narodową, reszta zaś na pożyczkę budowlaną, rentę wieczystą i bilety skarbowe.

Wreszcie to upłynnienie rynku pieniężnego łącznie z powodzeniem Pożyczki Narodowej dało podstawę do obniżenia stopy procentowej. Bank Polski jeszcze w październiku 1933 r. obniżył stopę dyskontową do nienotowanego poziomu 5%. Za obniżką stopy Banku Polskiego poszło obniżenie stopy procentowej w K. K. O., P. K. O., spółdzielniach i bankach. Za redukcją stopy od wkładów postępowało powoli obniżanie stopy kredytowej, jak to widzimy na przykładzie danych z instytucyj kredytu krótkoterminowego (według G. U. S.):

	Odsetki pobierane: Przy dyskoncie weksli	Odsetki pobierane: Od otwartego kredytu	Odsetki płacone: Od wkładów czekowych.	Odsetki płacone: Od wkładów termin.
w grudniu 1933	9.3	9.4	4.2	5.5 — 6.5
„ marcu 1934	9.2	9.3	3.9	5.2 — 6.1
„ czerwcu „	9.1	9.3	3.8	5.2 — 6.1
„ wrześniu „	8.9	9.3	3.9	5.1 — 6.2
„ grudniu „	8.9	9.3	3.8	5.1 — 6.2

Potanienie kredytu odbiło się na kursach naszych papierów wartościowych, które (szczególnie pożyczki państwowe i akcje Banku Polskiego) zwyżkowały:

	Wskaźnik 7 akcyj przemysłowych (1928 = 100)	Przeciętny kurs pap. procent. na Giełdzie Warszaw.: 6% poż. dol.	7% poż. stabil.	4½ List. Z. T. K. Z.
1933 kwartał IV	19.9	57.58	52.84	53.28
1934 „ I	19.1	66.19	57.72	58.31
„ „ II	18.1	74.36	64.10	59.90
„ „ III	19.1	71.30	69.48	65.14
„ „ IV	20.6	72.84	71.93	66.59

Oczywiście, odpowiednio obniżyła się rentowność papierów procentowych: przeciętna rentowność pożyczek państw. obniżyła się z 14.58 w grudniu 1933 na 11.68 w grudniu 1934, zaś listów zast. z 14.28 na 11.11. Do poprawy na rynku lokacyjnym przyczynił się również brak nowych emisyj listów zastawnych.

Dzięki sukcesowi Pożyczki Narodowej, nasza sytuacja budżetowa na pewien czas doznała poprawy: począwszy od kwietnia r. ub. do końca listopa-

6) Sporządzone na podstawie danych G. U. S.

7) Bez wkładów w gminnych kasach poż. - oszczędnościowych. Wkłady oszczędn. wynosiły tu w 1930 roku 5.9 milj. zł., w 1932 r. — 7.4 milj.; dalszych danych brak.

da zniknął po raz pierwszy od r. 1930 deficyt budżetowy. Deficyt ten, gdyby nie wpływy z Pożyczki Narodowej, wynosiłby w kończącym się roku budżetowym ok. 325 milj. zł. Jest on wynikiem wzrostu wydatków, gdyż dochody wykazały stabilizację, a nawet poprawę. W przyszłym roku budżetowym deficyt ma być pokryty operacjami finansowemi, głównie w ubezpieczeniach społecznych i bankach państwowych (emisja 5% renty wieczystej).

Z powyższego krótkiego przeglądu możemy wyciągnąć wniosek, że rok ubiegły przeszedł w gospodarstwie Polski bez większych wydarzeń. Polska kontynuowała kurs swej polityki gospodarczej, a pomyślne objawy zwłaszcza na rynku finansowym, wykazały, że polityka ta była słuszna. Nie rozwiązała ona jednak dwóch najważniejszych problemów: zaradzenia ciężkiej sytuacji rolnictwa oraz znalezienia pracy dla 350 tysięcy młodych rąk, które rok rocznie przybywają. Te dwa kapitalne problemy o znaczeniu już nie tylko gospodarczem, ale społecznem, politycznem i moralnem domagają się rychłego rozwiązania.

B. Obszyński.

Przepisy o pożyczkach związków samorządowych

Przepisy, dotyczące pożyczek, zaciąganych przez związki samorządowe, rozmieszczone są w kilku ustawach i rozporządzeniach. Znajdujemy je więc przedewszystkiem w ustawie o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, następnie w samorządowych ustawach ustrojowych łącznie z ustawą o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego oraz w przepisach o budżetach i o rachunkowości związków samorządowych; osobno uregulowana jest sprawa zagranicznych pożyczek samorządowych, sprawa pożyczek z komunalnego funduszu pożyczkowo - zapomogowego, wreszcie sprawa pożyczek z komunalnych kas oszczędności.

Przejdę kolejno te ustawy i rozporządzenia, kładąc nacisk przedewszystkiem na te przepisy, które określają warunki materjalne i formalne, jakim związki samorządowe zadośćuczynić muszą przy zaciąganiu pożyczek.

Przedtem jednak uważam za wskazane nadmienić, że w przepisach, dotyczących pożyczek samorządowych, spotkamy się niejednokrotnie z podziałem tych pożyczek na krótkoterminowe i długoterminowe. Ponieważ w praktyce pojęcie tych dwóch rodzajów pożyczek jest różne, przeto należy ustalić, według jakich kryterjów dzielone są pożyczki samorządowe na krótko- i długoterminowe.

Wskazówki w tym względzie mieszczą się w rozporządzeniu Min. Spr. Wewn. z dnia 6.XII.1932 r. o sporządzaniu i ustalaniu budżetów związków samorządowych (Dz. Ust. z r. 1933 Nr. 11, poz. 71). Według § 7 tego rozporządzenia pożyczkami długoterminowemi w rozumieniu tegoż rozporządzenia są pożyczki, zaciągnięte na okres nie krótszy, niż 1 rok. Również w wyjaśnieniach do § 30 rozporządzenia Min. Spr. Wewn. z dnia 6.XII.1932 r. o kasowości i rachunkowości związków samorządowych (Dz. Ust. z r. 1933 Nr. 11, poz. 72), zawartych w okólniku Min. Spr. Wewn. z dnia 15.XI.1933 r. Nr. 108, Ministerstwo zaznacza, że pod pojęciem długów długoterminowych należy rozumieć te pożyczki, które związek samorządowy zaciągnął na jeden rok względnie dłuższy okres czasu.

Nieco odmiennie rozróżnienie to na pożyczki krótko- i długoterminowe potraktowane jest w przepisach o komunalnym funduszu pożyczkowo - zapomogowym. Pożyczki krótkoterminowe z tego funduszu mogą być udzielane na okres 3, 6 i 12 miesięcy, z tem jednak, że w wyjątkowych wypadkach termin zwrotu pożyczki może być przedłużony do 2 lat, a w razie niespłacenia pożyczki i w ciągu tego czasu, następuje prolongata do lat 3, z równoczesnem zajęciem na spłatę pożyczki części lub całości wpływów danego związku samorządowego z komunalnych dodatków do podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji.

Poza tem specyficznem traktowaniem pożyczek z komunalnego funduszu pożyczkowo - zapomogowego obowiązuje podział pożyczek samorządowych na krótko- i długoterminowe według zasad, wyżej omówionych.

Z rozróżnieniem tych dwóch rodzajów pożyczek spotykamy się więc najpierw w ustawie z dnia 11.VIII.1923 r. o tymczas. ureg. fin. kom. (Dz. Ust. z r. 1932 Nr. 106, poz. 884), gdzie zagadnieniu pożyczek poświęcony jest art. 33. Według ustępu 1 tego artykułu uchwały związków samorządowych w sprawie zaciągnięcia pożyczek zarówno długoterminowych, jak i krótkoterminowych, oraz uchwały w sprawie upoważnienia organów wykonawczych związków samorządowych do wystawiania weksli, wreszcie uchwały w sprawie objęcia poręki, wymagają zatwierdzenia władz nadzorczych, wskazanych w art. 36 i 37 tejże ustawy. W myśl zaś ustępu 2 art. 33 zadłużenie związków samorządowych w jakiejkolwiek postaci nie powinno przekraczać takiej granicy, by raty amortyzacyjne i odsetki od zaciągniętych długów nie wynosiły więcej, niż 25% dochodów zwyczajnych danego związku samorządowego. Minister Spraw Wewn. w porozumieniu z Ministrem Skarbu wyda stosowne zarządzenia celem zmniejszenia zadłużenia w tych związkach samorządowych, w których granica zadłużenia została już przekroczona. Pożyczki krótkoterminowe na zasilenie funduszów kasowych (pozabudżetowe), nie powinny przekraczać 20% zwyczajnych dochodów budżetowych, pozostałych do zrealizowania w danym roku budżetowym.

Przytoczone wyżej przepisy art. 33 znalazły pewne rozwinięcie w wykonawczem rozp. Min. Spr. Wewn. z dnia 23.XI.1932 r. (Dz. Ust. Nr. 113, poz.

937), w szczególności w §§ 117 — 119. W myśl § 117 do zaciągnięcia pożyczek obrotowych (na zasilenie funduszów kasowych) oraz do wystawiania weksli przez organ wykonawczy związku samorządowego nie jest każdorazowo potrzebna uchwała organu stanowiącego tegoż związku i zatwiedzenie tej uchwały przez władzę nadzorczą, lecz organ stanowiący związku samorządowego może jedną ogólną uchwałą, powziętą z reguły przy uchwalaniu budżetu i zatwierdzoną przez władzę nadzorczą, upoważnić organ wykonawczy do zaciągania pożyczek na zasilenie funduszów kasowych względnie do wystawiania weksli w pewnym określonym czasie, najwyżej na przeciąg danego roku budżetowego, do określonej wysokości i na ogólnie w tejże uchwale określonych warunkach. Według § 118 przez objęcie poręki przez związek samorządowy rozumieć należy również udzielenie przez związek samorządowy żyra na wekslu obcym. Wreszcie § 119 wyjaśnia, że zarządzenia w stosunku do tych związków samorządowych, w których granica zadłużenia, określona w art. 33, została przekroczona, wydawane będą przez Ministra Spr. Wewn. w porozumieniu z Ministrem Skarbu w indywidualnych przypadkach na podstawie szczegółowej rewizji stanu gospodarczego tych związków oraz wniosków władz nadzorczych nad temi związkami.

Dalsze wyjaśnienia przepisów § 33 znajdujemy jeszcze w okólniku Min. Spr. Wewn. z dnia 16.IV 1932 r. Nr. 47 (Dz. Urz. M. S. W. Nr. 7, poz. 79). Jest tam więc najpierw wskazówka dla władz nadzorczych co do sprawy wystawiania weksli przez związki samorządowe; przy zatwierdzaniu uchwał, upoważniających organa wykonawcze do wystawiania weksli, władze nadzorcze powinny kłaść nacisk na to, aby związki samorządowe w zasadzie ograniczały się do wystawiania weksli na zlecenie publicznych instytucyj finansowych (np. na zabezpieczenie udzielonego kredytu), natomiast — aby zaniechały posługiwania się krótkoterminowym wekslem jako środkiem zapłaty z tytułu uskutecznienia wydatku.

Następnie okólnik wyjaśnia, że ustalonych w art. 33 norm zadłużenia nie należy stosować rygorystycznie. Nie należy ich stosować np. w tych przypadkach, kiedy związek samorządowy, który osiągnął już maksymalną granicę zadłużenia, ma sposobność zaciągnięcia nowej pożyczki na dogodniejszych warunkach, aniżeli pożyczki poprzednie, a wpływ z nowej pożyczki przeznaczony jest na likwidację istniejącego zadłużenia. Tak samo nie należy zasady tej stosować do pożyczek długoterminowych, zaciąganych na konwersję pożyczek krótkoterminowych, o ile gotówkowe uregulowanie tych pożyczek krótkoterminowych nie jest możliwe. Okólnik zaznacza, że nie będzie to niezgodne z intencją ustawodawcy, wyrażoną w art. 33, gdyż tego rodzaju operacje nie zwiększają zadłużenia związków samorządowych, a przez zastąpienie pożyczek krótkoterminowych pożyczką długoterminową, płatną ratami, umożliwiają stopniową likwidację długów.

Z przepisami ustawy o tymcz. ureg. fin. kom., określającemi wysokość zadłużenia związków samorządowych, koresponduje przepis § 8 rozp. Min. Spr. Wewn. z 6.XII.1932 r. (Dz. Ust. z r. 1933 Nr. 11, poz. 71), którego ustęp drugi brzmi: „Dochody z pożyczek mogą być preliminowane tylko wtedy, gdy związek komunalny otrzymał formalne przyrzeczenie (promesę) zrealizowania ich w tym okresie obrachunkowym, w dochodach którego mają być przewidziane. Przy preliminowaniu wpływów z pożyczek organ stanowiący związku komunalnego powinien wskazać, na pokrycie których wydatków mają służyć wpływy z poszczególnych pożyczek i które zatem wydatki nie mogą być zrealizowane do czasu otrzymania tych pożyczek".

Jeżeli chodzi o władze nadzorcze, wskazane w art. 33 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom., to należy zaznaczyć, że wymieniony tam art. 36 został zmieniony przez ustęp 4 art. 130 ustawy z dnia 23.III 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294). Przy uwzględnieniu tej zmiany i w związku z art. 37 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. oraz w związku z art. 55 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19.I.1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) — do zatwierdzania pożyczek w całem Państwie (z wyjątkiem województwa śląskiego) powołane są następujące władze nadzorcze:

a) wydziały powiatowe — w stosunku do gmin wiejskich i gmin miejskich, wydzielonych z pow. związków sam., z wyjątkiem jednakże gmin uzdrowiskowych (art. 55 ustawy o częśc. zmianie ustroju sam. ter.) i gmin miejskich niewydzielonych w województwach zachodnich, które — ze względu na większy rozwój gospodarki miejskiej oraz stan zakładów i przedsiębiorstw miejskich — Minister Spraw Wewn. podda bezpośredniemu nadzorowi wojewody (art. 96 tejże ustawy),

b) wojewodowie, z którymi w tym względzie współdziałają z głosem stanowczym wydziały (izby) wojewódzkie — w stosunku do wszystkich powiatowych związków samorządowych, w stosunku do gmin miejskich, niewydzielonych z pow. zw. sam., które — jako wyjątek — wymienione są wyżej pod a), wreszcie w stosunku do wszystkich gmin miejskich, wydzielonych z pow. zw. sam., z wyjątkiem gminy m. st. Warszawy i gminy m. Gdyni,

c) Minister Spraw Wewn. w porozumieniu z Min. Skarbu w stosunku do gmin m. Gdyni i m. st. Warszawy, oraz w stosunku do wojewódzkich związków komunalnych poznańskiego i pomorskiego.

Bliższe przepisy co do przedkładania władzy nadzorczej uchwał, podlegających zatwierdzeniu, jak również co do postępowania władzy nadzorczej w tych sprawach, zawiera art. 39 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych oraz §§ 121—128 rozporządzenia wykonawczego. Uchwał pożyczkowych dotyczy specjalnie § 124; według niego — do uchwał o zaciągnięciu przez związek samorządowy pożyczki należy dołączyć preliminarz budżetowy wraz z kosztorysem robót, na prowadzenie których pożyczka ma być zaciągnięta, sprawozdanie o stanie majątku samorządowego, wykaz dotychczasowego zadłużenia związku samorządowego z wyszczególnieniem zobowiązań z pożyczek długoterminowych i krótkoterminowych oraz zestawienie sum, które związek samorządowy musi wstawiać do

swych budżetów tytułem oprocentowania i amortyzacji pożyczek już zaciągniętych. W uchwale o zaciągnięciu pożyczki powinien być określony cel pożyczki, forma, oprocentowanie i sposób amortyzacji przy wykazaniu źródeł pokrycia.

Uchwała pożyczkowa wraz z powyższemi danemi — w myśl art. 39 — winna być w ciągu dni 15 po jej powzięciu skierowana bezpośrednio do przełożonej władzy nadzorczej. Jeżeli władza ta nie jest właściwa do zatwierdzenia uchwały, obowiązana jest w ciągu dalszych dni 7 uchwałę skierować do właściwej władzy nadzorczej, która — jeśli uchwała jest poparta przepisanemi danemi — wyda decyzję w ciągu dni 60, w razie zaś braku tych danych zwróci uchwałę do uzupełnienia w ciągu tygodnia. Gdyby władza nadzorcza w powyższych terminach nie doręczyła związkowi samorządowemu zawiadomienia o odmowie zatwierdzenia, ani nie zwróciła mu uchwały do uzupełnienia, uważa się uchwałę z upływem 60 dni po jej otrzymaniu za zatwierdzoną.

Przechodząc z kolei do omówienia przepisów, które regulują, jakie organa związków samorządowych powołane są do uchwalania i realizowania pożyczek i jakie przy tem warunki muszą być zachowane, należy zaznaczyć, że do unormowania i ujednolicenia tych spraw w dużym stopniu przyczyniła się ustawa z dnia 23.III.1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. Ust. Nr. 35, poz. 294). Zawiera ona w tym zakresie niektóre przepisy, jednakowe dla wszystkich b. zaborów i wspólne dla poszczególnych rodzajów związków samorządowych. W szczególności wspólne są w tej ustawie przepisy dla gmin wiejskich i miejskich, regulujące zakres działania organów ustrojowych gminy przy zaciąganiu pożyczek.

W myśl art. 43, ustęp 1, lit. l) tej ustawy — do zakresu działania rady gminy (t. j. rady gminnej i rady miejskiej) należy „podejmowanie uchwał w sprawie udzielenia przez gminę poręki finansowej oraz zaciągnięcia pożyczki długoterminowej, jak również w sprawie upoważnienia zarządu gminy do zaciągania pożyczek krótkoterminowych na czasowe zasilenie funduszów kasowych w granicach zasad, warunków i wysokości, określonych przez radę".

Stosownie zaś do przepisów ustępu 1 art. 44 zarząd gminy (t. j. zarząd gminny i zarząd miejski) działa kolegjalnie w sprawach następujących: „a) przygotowanie wszystkich spraw, w których stanowi rada gminy, ... d) decydowanie o zaciągnięciu pożyczki krótkoterminowej na czasowe zasilenie funduszów kasowych zgodnie z zasadami i warunkami, ustalonemi przez radę gminy".

Wreszcie — według przepisu, zawartego w ustępie 6 art. 46 — „dokumenty, przez które gmina zaciąga zobowiązanie, muszą być opatrzone urzędową pieczęcią zarządu gminy [1]) oraz własnoręcznym podpisem przełożonego zarządu gminy i jednego z członków zarządu. W przypadku, gdy mandaty członków zarządu gminy uległy zawieszeniu lub wygaśnięciu, dokumenty powyższe w miejsce członka zarządu gminy podpisuje właściwy urzędnik gminny".

Przepis powyższy — w myśl art. 60 — stosuje się odpowiednio także do korespondencji i dokumentów urzędowych powiatowego związku samorządowego.

Natomiast ustawa o częśc. zmianie ustroju sam. ter. nie zajmuje się kwestją kompetencji organów powiatowego związku samorządowego przy zaciąganiu pożyczek, w tym względzie więc obowiązują nadal przepisy dotychczasowe. Mianowicie, według p. 3 art. 17 dekretu z dnia 4.II.1919 r. o tymczasowej ordynacji powiatowej dla obszarów Polski b. zaboru rosyjskiego (Dz. Pr. P. P. Nr. 13, poz. 141), rozciągniętego ustawą o częśc. zmianie ustroju sam. ter. również na województwa południowe, zaciąganie pożyczek należy do kompetencji rady powiatowej, zaś wydział powiatowy — w myśl art. 37 dekretu — „przygotowuje sprawy, mające wejść pod obrady rady, decyduje we wszystkich sprawach, nie wymagających uchwały rady lub przez nią dla siebie niezastrzeżonych, oraz określa sposoby wykonania uchwał rady". W województwach zachodnich zaciąganie pożyczek należy do kompetencji rady powiatowej w myśl p. 3 § 116 pruskiej ordynacji powiatowej z dnia 19.III.1881 r. (Zb. ust. pr. str. 179) [2]); wydział powiatowy — według § 134 — przygotowuje i wykonuje uchwały rady powiatowej i zarządza sprawami powiatowemi w myśl ustaw i uchwał rady powiatowej.

Tak samo przeważnie w dotychczasowych ustawach ustrojowych należy szukać odpowiedzi na pytanie, jakie quorum wymagane jest przy podejmowaniu przez organa ustrojowe uchwał pożyczkowych i jakiej liczby głosów potrzeba dla tych uchwał.

W ustawie o częściowej zmianie ustroju sam. teryt. jest kwestja powyższa uregulowana jednolicie tylko w odniesieniu do kolegjum zarządu gminy (t. j. magistratu w gminach miejskich i kolegjum zarządu gminnego w gminach wiejskich). Dotycząca część ustępu 5 art. 44 ustawy brzmi: „Kolegjum obraduje pod przewodnictwem przełożonego gminy lub jego zastępcy. Do powzięcia uchwał niezbędna jest obecność więcej, niż połowy ustawowej liczby członków. Uchwały zapadają większością głosów obecnych. Przewodniczący bierze udział w głosowaniu i głos jego rozstrzyga w razie równości głosów".

W odniesieniu do wydziału powiatowego sprawę powyższą reguluje wspomniany już wyżej dekret o samorządzie powiatowym, obowiązujący w województwach centralnych, wschodnich i południowych, oraz ordynacja powiatowa, obowiązująca w województwach zachodnich. Według art. 35 dekretu „do powzięcia uchwał wydziału wymagana jest obecność oprócz przewodniczącego (wzgl. jego zastępcy) conajmniej 3-ch członków wydziału. Uchwały zapadają większością głosów, w razie równości rozstrzyga głos

---

1) Urzędowe pieczęcie związków samorządowych muszą być oczywiście dostosowane do nazw organów ustrojowych związków samorządowych, wprowadzonych nową ustawą samorządową. Używanie dotychczasowych pieczęci dozwolone jest do dnia 31.XII.1936 r. (ob. p. 3 art. 1 ustawy z dnia 14.III.1933 r., Dz. Ust. Nr. 29, poz. 246).

2) Obowiązywała ona w województwie pomorskiem, ustawą zaś o częśc. zmianie ustroju sam ter. została rozciągnięta na województwo poznańskie.

przewodniczącego. Wstrzymujących się od głosowania dotyczy przepis, zawarty w art. 29“ (według art. 29 wstrzymujących się od głosowania uważa się za głosujących za wnioskiem). Analogiczny przepis w ordynacji powiatowej zawiera § 138. Brzmi on: „Obecność trzech członków wydziału powiatowego łącznie z przewodniczącym wystarcza, aby wydział powiatowy był zdolny do uchwał. Uchwały zapadają większością głosów. Przy parzystej liczbie obecnych nie bierze udziału w głosowaniu pochodzący z wyborów członek wydziału najmłodszy wiekiem“ [3]).

Antoni Hebrowski.

(Dok. nast.).

3) Kogo ten przepis dotyczy, a do kogo nie może być stosowany — obacz wyjaśnienia na str. 88 książki p. t. „Ustrój powiatowych związków samorządowych“ Wacława Brzezińskiego i D-ra Władysława Dalbora.

Buchalterja w niemieckich kasach oszczędności

Dyrektor powiatowej kasy oszczędności w Landsbergu/W. p. W. Eichholz wprowadził w 1933 roku w powierzonej mu kasie buchalterję w/g jednolitego planu kont, ułożonego przez niemiecki związek kas oszczędności. Uczynił to jeszcze wtedy, kiedy ten plan był niezatwierdzonym projektem, przysłanym mu do zaopinjowania. P. Eichholz, mając wówczas do wyboru kilka różnych propozycyj zreorganizowania buchalterji, z których każda zdążała do pewnego usprawnienia i uproszczenia, zatrzymał się na jednej z tych propozycyj, opartej poza tem na wspomnianym planie.

Po roku prowadzenia tej buchalterji p. Eichholz podzielił się z czytelnikami „Deutsche Sparkassenzeitung“ (Nr. 121 z dn. 12 lipca 1934 r.) swemi wrażeniami i uwagami co do wyników tej reorganizacji.

W artykule swym, zatytułowanym „Jeden rok prowadzenia księgowości w/g jednolitego planu kont, ułożonego przez niemiecki związek kas oszczędności“, autor porównywuje to, co było, z tem, co jest.

Omówiwszy najpierw trudności, jakie sprawiała sztywność starej metody, p. Eichholz w dalszym ciągu opisuje organizację nowej buchalterji oraz jej zalety.

Aby jednak zrozumieć autora, trzeba wywody jego poprzedzić pewnem wyjaśnieniem co do metod księgowości, stosowanych dotychczas w niemieckich kasach oszczędności. Wyjaśnienia te znajdujemy w innym artykule tejże gazety z listopada 1933 r. pod tytułem: „Dawniejsze próby wprowadzenia jednolitej księgowości w kasach oszczędności“. Dowiadujemy się z tego artykułu, że próby takie były czynione w poszczególnych państwach niemieckich, począwszy od 1833 r.

Próby te, które nieraz nie dawały żadnych wyników, gdyż często powstawały nie z inicjatywy zainteresowanych sfer, a poszczególnych rządów, opierały się prawie przez całe stulecie na metodzie kameralnej.

Pierwszem rozporządzeniem, które po części uwzględniało buchalterję kupiecką, było rozporządzenie z 1903 r. Zasadnicza jednak zmiana zaszła dopiero w przepisach z roku 1926/27. Opierają się one prawie całkowicie na buchalterji kupieckiej, uwzględniając kameralną tylko o tyle, o ile wymagały tego koszty administracyjne, przewidywane przez budżet.

Przepisy te uzyskały aprobatę nietylko czynników miarodajnych, ale i praktyków. Obecnie od kilku lat trwają prace, związane z nowelizacją tych przepisów, w rezultacie czego wypracowano i zatwierdzono plan kont jednolity dla wszystkich kas oszczędności.

Otóż wspomniany plan kont, zdaniem Eichholza, usuwa trudności, jakie dotychczas miały kasy przy prowadzeniu księgowości, gdyż ułatwia pracę i zmusza do prawidłowego i celowego zaksięgowania wszystkich operacyj kasowych. Stosując ten plan, można wszelkie dane, wymagane przez władze od kas oszczędnościowych, odczytać wprost z rachunków głównych lub pomocniczych.

Dla lepszego zrozumienia zalet nowej księgowości Eichholz opisuje, w jaki sposób organizowano ją w jego kasie.

Księgowość ta jest prowadzona na luźnych arkuszach. Podstawy jej tworzą:

a) księga źródłowa (Grundbuch);

b) rachunki księgi głównej, oznaczane numerami dwucyfrowemi;

c) bilans dzienny;

d) rachunki pomocnicze lub skontra, oznaczane numerami trzy lub wielocyfrowemi;

e) arkusze kontrolne dla skontr.

Rachunki główne i pomocnicze prowadzone są na papierze (kartach) różnego koloru. Do księgi źródłowej wpisywane są tylko sumy zbiorowe, uzyskane z uprzednio podgrupowanych w/g pozycyj i podsumowanych dowodów. Do zbierania tych sum mogą być użyte t. zw. częściowe prima - noty. Po uzgodnieniu księgi źródłowej, przenosi się dzienne obroty na poszczególne rachunki główne. Kończy się ta część pracy bilansem dziennym, który otrzymuje się drogą przebitkową jednocześnie z załatwieniem rachunków głównych. Tej części buchalterji przeciwstawione są rachunki pomocnicze lub skontra, gdzie księgowanie odbywa się również na podstawie dowodów. Zestawienie wyników skontr odbywa się na arkuszach kontrolnych, otrzymywanych sposobem przebitkowym.

Uzgodnienie tych obu części buchalterji następuje w ten sposób, że dodaje się sumy arkuszy kontrolnych skontr, odnoszących się do jednego rachunku głównego i porównywuje się je z sumami odnośnych kolumn księgi źródłowej.

Widzimy więc, że w księgowości tej najpierw stwierdza się ogólne rezultaty buchalteryjne, aby je

mieć jaknajprędzej do dyspozycji kierownictwa, potem dopiero uzgadnia się je ze szczegółami.

Skontra lub rachunki pomocnicze stanowią poszczególne tytuły (§§) dawniejszej księgi podręcznej (Handbuch) w buchalterji kameralnej. Można je tworzyć w dowolnej ilości. Ich wyższość nad dotychczasową buchalterją Eichholz upatruje w tem, że po wpisaniu każdej zmiany, można dzięki obliczonemu saldu wiedzieć, jaki jest stan konta. To zaś ma specjalnie ważne znaczenie przy subkontach kosztów administracyjnych. Ponieważ na początku każdego konta notowana jest suma, przeznaczona na dany cel, można po każdem zaksięgowaniu wiedzieć, czy z tego tytułu mogą być jeszcze czynione wydatki. Buchalter, prowadzący te konta, obowiązany jest natychmiast meldować wyczerpanie lub przekroczenie tych sum.

Bilans roczny jest tylko wypisaniem końcowych sum rachunków księgi głównej. Plan kont, na którym oparł się Eichholz i który obowiązuje wszystkie kasy oszczędności, skonstruowany jest w ten sposób, że może być łatwo zastosowany zarówno do większych, jak i do mniejszych kas. Cała różnica będzie polegała tylko na ilości skontr czyli rachunków pomocniczych. Najwięcej podoba się Eichholzowi elastyczność nowej buchalterji, która pozwala na to, że w każdej chwili może być stworzone nowe konto bez naruszenia planu. Eichholz jednak zapomina, że ta elastyczność jest zaletą systemu kartkowego, a nie samej buchalterji. Widocznie buchalterja p. Eichholza do roku 1933 opierała się na oprawnych księgach, które zawsze nadają budowie planu pewną sztywność.

Podziwia też p. Eichholz łatwość, z którą otrzymuje się bilans dzienny. Ma to duże znaczenie dla mniejszych kas, które nieraz musiały się obchodzić bez takiego bilansu, gdyż wymagał on w dawniejszych warunkach dużo pracy.

Zdaniem p. Eichholza oparcie się wszystkich kas oszczędności na jednolitym planie, da możność porównywania ruchu i wyników poszczególnych kas i ułatwić znakomicie obliczenie ich rentowności.

Zaoszczędzi to też dużo pracy rewidentom kas, którzy dotychczas tracili stosunkowo dużo czasu na zaznajomienie się z budową buchalterji w poszczególnych kasach.

Przestawienie starej buchalterji na nową, jest bardzo łatwe.

Adolf Tytz.

Działalność P. K. O. w 1934 r.

Ubegły rok był dla P. K. O. okresem wyjątkowo owocnym we wszystkich działach jej pracy. W najważniejszej dziedzinie t. j. w dziale oszczędności czysty przyrost w ubiegłym roku wyniósł nienotowaną dotąd w historji tej instytucji liczbę 120,5 milj. zł. Na koniec 1934 r. wkłady oszczędnościowe osiągnęły, razem z wkładami, pochodzącemi z waloryzacji dawnych wkładów markowych, sumę 624,4 miljonów złotych. Liczba książeczek oszczędnościowych wszystkich rodzajów wyniosła na koniec 1934 r. 1478596, przeciętny stan wkładów na jednej książeczce oszczędnościowej wynosił zł. 422. — Wkłady zwykłe stanowią 90% całego kapitału złożonego na rachunkach oszczędnościowych oraz 94% ogólnej liczby wszelkich rodzajów książeczek oszczędnościowych. Oprocentowanie od wkładów oszczędnościowych zwykłych wynosiło w 1934 r. 4% w stosunku rocznym. Charakterystycznem zjawiskiem jest znaczny spadek wkładów w złotych w złocie o 4,0 milj. zł. do sumy 18,0 milj. zł. Liczba książeczek oszczędnościowych tego typu zmniejszyła się również wciągu roku sprawozdawczego o 314 książeczek i na ultimo 1934 roku wyniosła 1521 książeczek. Zjawisko to, o ile w skutkach swych będzie trwałem i głębokiem, świadczyłoby o pozytywnej ewolucji psychiki gospodarczej naszego społeczeństwa. Wkłady na premjowanych książeczkach P. K. O. wynosiły na koniec 1934 r. zł. 12,3 milj. zł., wykazując wzrost o 1,5 milj. zł., natomiast liczba książeczek premjowanych zmniejszyła się o 3632 do 34216 książeczek. Wkłady oszczędnościowe emigracyjne, prowadzone przez P. K. O. od roku 1928 wyłącznie dla osób przebywających poza granicami Polski wzrosły 0,4 milj. zł. do sumy zł. 6,9 milj. zł.

P. K. O. w swojem sprawozdaniu podaje również zestawienie uczestników obrotu oszczędnościowego według zawodów. Niestety, brak jest zestawienia, któreby obrazowało, w jakim procencie poszczególne zawody partycypują w ogólnej sumie wkładów oszczędnościowych. Zestawienie takie przedstawia niemniejszy interes dla zajmującego się badaniem ruchu oszczędnościowego w Polsce, niż zestawienie według ilości przypadającej na poszczególny zawód książeczek oszczędnościowych. Według opracowanego przez P. K. O. zestawienia 66,9% ogólnej ilości uczestników obrotu oszczędnościowego przypada na cztery grupy zawodowe: młodzież szkolną (22,4%), urzędników i wojskowych (16,1%) rzemieślników i rolników (19,4%) i pracowników biurowych, handlowych i przemysłowych (9,0%). Łącznie zaś z grupą „różnych zawodów nieustalonych" (15,8%) stanowi to 82,7% ogólnej ilości uczestników obrotu oszczędnościowego.

Byłoby bardzo pożytecznem, gdyby P. K. O. zechciała opracować terytorjalny podział wkładów oszczędnościowych. Miałoby to znaczenie nietylko dla oceny zasięgu wpływów P. K. O. i innych instytucyj kredytowych, przedewszystkiem K. K. O., w terenie, ale przedewszystkiem ułatwiłoby w dużym stopniu, badanie stosunków kredytowych poszczególnych dzielnic Polski.

Drugim działem pracy P. K. O., wykazującym znaczny rozwój, jest **obrót czekowy.** Obrót ogólny tego działu pracy P. K. O. osiągnął w 1934 r. przeszło 27,2 miljardów zł., kwotę w obrocie czekowych dotychczas nienotowaną. W porównaniu z 1933 r. obrót czekowy w roku sprawozdawczym wzrósł o 2 miljardy zł., ilość kont czekowych o 2425 do 74762 kont. Wkłady na kontach czekowych wzrosły o 26,7 miljonów zł. i wynosiły na koniec 1934 r. 233,7 miljn. zł. Z sumy ogólnego obrotu czekowego na obrót bezgotówkowy przypada 20,2 miljarda, czyli 74%. W porównaniu z latami poprzedniemi, stosunek procentowy obrotu bezgotówkowego stale wzrastał i wynosił: w 1930 r. — 63%, w r. 1931 — 66%, w 1932 r. — 68%, w 1933 r. — 73%, zaś w 1934 r. — 74%. Stosunek obrotu bezgotówkowego do obiegu pieniężnego wynosił w r. 1930 — 80%, w r. 1931 — 82%, w 1932 r. — 90%, w r. 1933 — 114%, w r. 1934 — 128,4%.

Podstawę operacyj czynnych P. K. O. stanowi **działalność kredytowa** pośrednia, obejmująca zakup papierów wartościowych na rachunek własny. Polityka lokacyjna P. K. O. budziła i budzi w śród t. zw. sfer gospodarczych zastrzeżenia przez swój centralizm i jednostronność, nieuzasadnione w pełni przez podstawowy warunek operacyj czynnych, jakim jest zachowanie pewności i płynności funduszów. Na koniec 1934 r. portfel papierów wartościowych osiągnął sumę 615,3 miljonów zł., z czego za listy zastawne i obligacje banków państwowych przypada 351,3 miljn. zł. (57%), na pożyczki państwowe łącznie z biletami skarbowemi i skryptami dłużnemi Skarbu Państwa — 216,7 miljn. zł. Tylko niecałe 5% przypada na listy zastawne i obligacje Tow. Kred. Ziemskich i Miejskich.

Jeśli chodzi o bezpośrednią działalność w formie krótkoterminowych kredytów na zastaw papierów wartościowych, skupu weksli i akceptów, pożyczek wekslowych oraz pożyczek hipotecznych i pożyczek na zastaw polis, to na koniec 1934 r. stan ich wynosił 34,6 miljon. zł., wykazując wzrost w porównaniu z r. 1933 o 10,3 miljn. zł. Jako zjawisko zupełnie wyjątkowe w naszych stosunkach bankowych należy podkreślić, że stopa dyskontowa od skupu weksli została obniżona do 4½%, a więc o ½% niżej od stopy dyskontowej Banku Polskiego.

P. K. O. prowadzi **działalność zagranicą** w ośrodkach większych skupień emigracji polskiej przy pomocy założonego przez siebie Banku „Polska Kasa Opieki“, którego placówki mieszczą się w Paryżu, w Buenos - Aires, w Tel - Avivie. Łączna suma wkładów, zgromadzonych przez wszystkie placówki Banku po przeliczeniu na złote wynosiła na koniec 1934 r. 17,7 miljn. zł., wykazując w ciągu ubiegłego roku wzrost o 9,8 miljn. zł.

Dział Ubezpieczeń na życie wykazuj e w r. 1934 przyrost blisko 16 tysięcy polis netto na sumę ubezpieczenia ponad 20 miljn. zł., osiągając na koniec 1934 r. liczbę przeszło 91 tysięcy polis na sumę ubezpieczenia 146,5 miljn. zł. W ubiegłym roku Dział Ubezpieczeń na życie rozpoczął przyjmowanie ubezpieczeń i z badaniem lekarskiem na sumy ponad 10.000 zł.

Rok operacyjny P. K. O. zakończyła nadwyżką bilansową w sumie 5864 tysięcy złotych.

M.

REGULAMIN
III-go międzynarodowego kongresu oszczędności w Paryżu w dniach 20 — 25 maja 1935 r.

Artykuł I.

Data.

III-ci Międzynarodowy Kongres Oszczędności odbędzie się w Paryżu w czasie od 20 do 25 maja 1935 roku, w X-tą rocznicę założenia Międzynarodowego Instytutu Oszczędności.

Artykuł II.

Komitet Honorowy.

Wysoki protektorat nad III-cim Międzynarodowym Kongresem Oszczędności objął Pan Prezydent Republiki Francuskiej, a do Prezydjum Honorowego weszły osobistości, których spis znajduje się na początku niniejszego regulaminu, jak również członkowie Komitetu Honorowego i Komitetu Organizacyjnego 1).

Artykuł III.

Organizacja Kongresu.

III-ci Międzynarodowy Kongres Oszczędności jest zorganizowany przez Konferencję Generalną Francuskich Kas Oszczędności pod auspicjami Komisji Wyższej Kas Oszczędności, a przy współpracy z Pocztową Kasą Oszczędności i Międzynarodowym Instytutem Oszczędności.

Przygotowanie techniczne Kongresu należy do Komitetu wykonawczego; skład jego jest następujący:

Prezes Honorowy:

P. Senator Lebert, Prezes Komisji Wyższej Kas Oszczędności, Prezes Konferencji Zachodniej i Południowo - Zachodniej oraz Prezes Kasy Oszczędności w Mans.

1) Spisy te będą podane do wiadomości później.

Prezes:

P. Poseł Join-Lambert, Wiceprezes Komisji Wyższej Kas Oszczędności, Prezes Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności i Prezes Kasy Oszczędności Paryża.

Wiceprezes:

P. Bocheux, członek Komisji Wyższej Kas Oszczędności, Sekretarz Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności, Prezes Konferencji Północno - Zachodniej i Prezes Kasy Oszczędności w Yvetot.

Skarbnik:

P. Thillaye, Skarbnik Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności, Dyrektor Kasy Oszczędności Paryża.

Komisarz Generalny:

P. Jean Laurent, Podsekretarz Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności, Dyrektor Biura Centralnego Kas Oszczędności.

Członkowie:

P. Jauffret, członek Komisji Wyższej Kas Oszczędności, Wiceprezes Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności, Prezes Konferencji Południowej i Południowo - Wschodniej oraz Prezes Kasy Oszczędności departamentu Bouches-du-Rhône.

P. Krug, członek Komisji Wyższej Kas Oszczędności, Wiceprezes Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności, Prezes Konferencji Wschodniej i Północnej i Prezes Kasy Oszczędności w Besançon.

P. M a l é c o t, członek Komisji Wyższej Kas Oszczędności, Wiceprezes Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności, Prezes Konferencji Środkowej i Prezes Kasy Oszczędności w Pithiviers.

P. S a b r a n, członek Komisji Wyższej Kas Oszczędności, Wiceprezes Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności, Prezes Konferencji Środkowo - Wschodniej i Prezes Kasy Oszczędności departamentu Rhône.

P. S c h i s s e l é, członek Komisji Wyższej Kas Oszczędności, Wiceprezes Konferencji Generalnej Francuskich Kas Oszczędności, Prezes Konferencji Alzacko - Lotaryńskiej i Prezes Kasy Oszczędności w Saverne.

Artykuł IV.

Cele. Istotnym celem III-go Międzynarodowego Kongresu Oszczędności jest umożliwić bezpośrednią wymianę myśli i doświadczeń wszystkim tym, których obchodzi działalność kas oszczędności i oszczędność wogóle, zawiązać między temi osobami względnie pogłębić stosunki osobiste, a wreszcie specjalnie omówić sprawy następujące:

a) Kasy oszczędności a kryzysy.
b) Zabezpieczenie pożyczek hipotecznych.
c) Polityka stopy procentowej kas oszczędności.
d) Oszczędność a ubezpieczenie na życie.
e) Oszczędność szkolna.

Artykuł V.

Uczestnictwo w Kongresie.

Delegatów na Kongres wyznaczą, na zaproszenie Komitetu organizacyjnego, kasy oszczędności i ich Związki, albo również inne instytucje za zgodą kas lub Związków.

Artykuł VI.

Koszty uczestnictwa.

Od każdego delegata zgłoszonego na Kongres pobierze się opłatę 100 lirów włoskich (lub ich równowartość w innej walucie).

Delegaci francuscy i osoby, zaproszone przez francuski Komitet Organizacyjny zgodnie z przepisami Art. VII, nie ponoszą kosztów uczestnictwa.

Opłaty powyższe uczestnicy wpłacą bezpośrednio do Międzynarodowego Instytutu Oszczędności, dla którego zostały przez Komitet Organizacyjny przeznaczone.

Koszty urządzenia Kongresu poniosą instytucje francuskie.

Dyspozycje w sprawie członków rodzin, przybyłych z delegatami i zaproszonymi gośćmi, podane będą w programie.

Artykuł VII.

Zaproszenia.

Komitet Organizacyjny Kongresu będzie mógł wysłać pewną ilość zaproszeń specjalnie dla członków rządu i władz administracyjnych.

Artykuł VIII.

Przyjęcie na Kongres.

Delegaci i zaproszeni goście otrzymają osobiste karty uczestnictwa, odznakę i szczegółowe przedstawienie programu Kongresu.

Artykuł IX.

Prezydjum Kongresu.

W myśl Art. 13 statutu Międzynarodowego Instytutu Oszczędności, Prezydjum Kongresu składa się z Prezesa i Wiceprezesów Komitetu Stałego, oraz z dokooptowanych przez nich delegatów, po jednym z każdego kraju, którego kasy oszczędności, należące do Międzynarodowego Instytutu Oszczędności, będą rzeczywiście obecne na Kongresie.

Przewodnictwo na zebraniach plenarnych Kongresu należeć będzie do Prezesa i Wiceprezesów Międzynarodowego Instytutu Oszczędności.

Na Prezydjum Kongresu spoczywa obowiązek przygotowania porządku dziennego i sprawozdań Kongresu.

Artykuł X.

Języki.

Językami oficjalnemi Kongresu będą francuski i angielski i delegaci usilnie są proszeni o używanie jednego lub drugiego.

Jednakże, jeżeli przynajmniej 60 delegatów prawidłowo zgłoszonych, których językiem ojczystym nie jest żaden z języków przyjętych za oficjalny, zażąda przyjęcia swego języka państwowego, język ten może być używany podczas dyskusyj. Żądanie winno być zgłoszone do Komitetu Organizacyjnego przed 15 marca 1935, przyczem Komitet wyznaczy tłumaczów dla tłumaczenia z tych języków na dwa języki oficjalne i odwrotnie.

Artykuł XI.

Referaty.

Referaty na tematy wskazane w Art. IV należy przesłać do Międzynarodowego Instytutu Oszczędności, napisane w języku referenta oraz przynajmniej w jednym z dwóch języków oficjalnych. Za zgodą Międzynarodowego Instytutu Oszczędności można załatwić te sprawy inaczej, w sposób więcej dogodny dla wysyłających referaty.

Międzynarodowy Instytut Oszczędności przystąpi do prac tłumaczenia referatów na drugi język oficjalny, ewentualnie na oba języki oraz do przygotowania rękopisu do druku, celem wydania go w 500 egzemplarzach, w każdym języku oficjalnym.

Referaty będą przysłane każdemu delegatowi dostatecznie wcześnie, aby je mógł przestudjować przed wyjazdem na Kongres.

Jak najszerszem rozpowszechnieniem referatów zajmą się instytucje oszczędnościowe całego świata, a przedewszystkiem Międzynarodowy Instytut Oszczędności, który postara się również podać je w streszczeniu w swym organie miesięcznym.

Uwagi o referatach będzie można nadsyłać do Międzynarodowego Instytutu Oszczędności, który je prześle referentom, umożliwiając im w ten sposób przygotowanie się do dyskusji przed Kongresem.

Artykuł XII.

Nowe tematy.

Jeżeli porządek dzienny na to pozwoli, Prezydent Kongresu może w drodze wyjątku zezwolić któremuś z delegatów, aby zreferował sprawę nie przewidzianą wyraźnie, pod

warunkiem, że ta nowa sprawa posiadać będzie specjalne znaczenie z punktu widzenia oszczędności lub też niezwłoczne jej podanie do wiadomości Kongresu będzie rzeczą konieczną.

Artykuł XIII.

Zgłoszone referaty będzie się uważać jako już czytane i przemyślane uprzednio, tak, aby cały czas posiedzeń można było poświęcić na dyskusję.

Artykuł XIV.

Przewodniczący może zawsze przy końcu debaty zarządzić głosowanie, jeżeli wyłoni się potrzeba powzięcia uchwały. Uchwałę będzie uważać się za przyjętą, jeżeli będzie głosować za nią większość obecnych na posiedzeniu delegatów.

Artykuł XV.

Przypadki nieprzewidziane.

We wszystkich przypadkach, nieprzewidzianych niniejszym regulaminem, rozstrzyga Komitet Organizacyjny. Jednakże w czasie posiedzeń o wszystkich sprawach, dotyczących dyskusji, a nieprzewidzianych regulaminem, decydować będzie Przewodniczący Kongresu.

Artykuł XVI.

Sprawozdanie.

Oficjalne sprawozdanie z Kongresu będzie ogłoszone.

Artykuł XVII.

Wystawa.

W czasie Kongresu będzie urządzona wystawa, obejmująca cztery działy:

a) Dział propagandy;
b) Dział prasy oszczędnościowej;
c) Dział statystyki, rachunkowości i różnych;
d) Dział działalności społecznej.

Komitet Organizacyjny zapewni darmo stoiska i rozmieszczenie eksponatów, natomiast koszta przesyłki w obie strony ponoszą wystawcy.

Obok tego będzie urządzona wystawa handlowa dla dostawców kas oszczędności.

Firmy, wystawiające w dziale handlowym uiszczą opłaty, przewidziane w Regulaminie wystawy.

Eksponaty wystawione w działach a), b) i c) w braku zastrzeżeń ze strony instytucyj, które je przysyłały, będą złożone po zakończeniu Kongresu w Międzynarodowym Instytucie Oszczędności, stając się jego własnością, chyba że kasy oszczędności, mogące mieć specjalny w tem interes, umówią się inaczej z Instytutem.

Eksponaty, które staną się własnością Instytutu, będą tam przechowywane do dyspozycji kas oszczędności, będących jego członkami.

Uprasza się wszystkie kasy oszczędności i inne organizacje, mające zamiar wziąć udział w Wystawie, by zawiadomiły o tem Komitet Organizacyjny Kongresu możliwie jak najprędzej, najpóźniej zaś do 15 marca 1935, podając zarazem ilość, znaczenie i wartość eksponatów, przestrzeń potrzebną na wystawienie i inne szczegóły, mogące mieć znaczenie. Na podstawie otrzymanych wskazówek można będzie poczynić na czas przygotowania, zgodnie z życzeniem wystawców.

Artykuł XVIII.

Informacje.

Zgłoszenia, wpłaty kosztów uczestnictwa, informacje i sprawy, nie tyczące podróży i pobytu, należy kierować pod adresem: p. F. Ravizza, Directeur de l'Institut International de l'Epargne, 11 Via Monte di Pietà, à Milan (Italie). Adres telegraficzny: Interthrift, Milan.

Wszelkie zapytania w sprawie podróży i pobytu we Francji należy przesyłać pod adresem: p. Jean Laurent, Commissaire Général du Comité d'Organisation du Congrès, 97 Rue d'Alésia, à Paris (XIV-e).

Artykuł XIX.

Przyjęcie Regulaminu.

Zgłoszenie na Kongres uważa się za równoznaczne z przyjęciem niniejszego Regulaminu [1]).

---

1) Na str. 38—39 podajemy ogólny Program Kongresu oraz niektóre wiadomości z zakresu organizacji zbiorowej francuskich kas oszczędności, dla lepszego zrozumienia Regulaminu. **(Przyp. Redakcji).**

Komunikaty Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie

ZWOŁANIE ZEBRANIA RADY ZWIĄZKU.

Zarząd Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie zawiadamia, że wyznaczone początkowo na dzień 29 grudnia 1934 r. *zebranie Rady Związku* (patrz „Oszczędność" Nr. 23 z dn. 15 grudnia 1934 r., a które z przyczyn od Zarządu niezależnych, musiało zostać odwołane, *odbędzie się w dniu 7 marca 1935 r. o godz. 11-ej rano w Warszawie,* w sali konferencyjnej Polskiego Banku Komunalnego.

Porządek dzienny pozostaje bez zmian i obejmuje:

1) Sprawozdanie Zarządu.

2) Zatwierdzenie rachunków i sprawozdań za rok 1933, budżetu oraz składek członkowskich na r. 1934 ,patrz „Oszczędność" Nr. 14 z r. 1934), tudzież upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu na potrzeby Związku.

3) Wybór Prezesa Związku, Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

4) Rozpatrzenie wniosków złożonych Zarządowi Związku zgodnie z § 17 statutu Związku (patrz „Oszczędność" Nr. 9 z r. 1934).

Kronika ustawodawcza i sądowa

WAŻNIEJSZE USTAWY I ROZPORZĄDZENIA

ogłoszone w Dzienniku Ustaw w miesiącu styczniu 1935 r.

Dz. Ust. Nr. 1,

poz. 1. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 18 grudnia 1934 r. o zasadach i warunkach konwersji na pożyczki długoterminowe pożyczek krótkoterminowych, udzielonych związkom samorządowym przez Bank Gospodarstwa Krajowego, oraz zaległych rat, odsetek, prowizyj, kosztów i innych należności ubocznych z tytułu pożyczek tak krótkoterminowych, jak i długoterminowych, udzielonych związkom samorządowym przez B. G. K. i Banki Komunalne;

poz. 3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 24 grudnia 1934 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o obniżeniu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej z tytułu pożyczek udzielonych na podstawie ustawy z dn. 22 lipca 1925 r. o państwowym funduszu kredytu na meljoracje rolne.

Dz. Ust. Nr. 3,

poz. 16. Ustawa z dn. 20 grudnia 1934 r. o dodatkowym kredycie na rok 1933/34;

poz. 17. Ustawa z dn. 20 grudnia 1934 r. o dodatkowych kredytach na rok 1934/35;

poz. 18. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 31 grudnia 1934 r. o organizacji Mennicy Państwowej;

poz. 19. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 10 stycznia 1935 r. o trybie dokonywania licytacji publicznej ruchomości w postępowaniu upadłościowem;

poz. 20. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 10 stycznia 1935 r. o zawiadomieniach w postępowaniu upadłościowem spółek akcyjnych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz przedsiębiorstw bankowych;

poz. 21. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Sprawiedliwości z dn. 10. stycznia 1935 r. o wykonaniu nadzoru nad działalnością urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich;

poz. 22. Rozporządzenie Ministera Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 10 stycznia 1935 r. w sprawie opłat i kosztów postępowania przed urzędami rozjemczemi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich;

poz. 23. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dn. 14 stycznia 1935 r. o zakresie nadzoru Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nad ubezpieczalniami społecznemi i o likwidacji okręgowych urzędów ubezpieczeń.

Dz. Ust. Nr. 4,

poz. 25. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 18 stycznia 1935 r. w sprawie obliczenia i poboru nadzwyczajnej daniny majątkowej w 1935 r.;

poz. 28. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 15 stycznia 1935 r. o utworzeniu wydziału handlowego w Sądzie okręgowym w Gdyni.

ORZECZNICTWO SĄDOWE I ADMINISTRACYJNE

Podpis „grzecznościowy" na wekslu i błąd w treści umowy wekslowej.

W praktyce spotyka się bardzo często t. zw. podpisy grzecznościowe na wekslu. W sprawie tej Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dniu 3 listopada 1933 r. — 19 stycznia 1934 r. (C. III 46/33) ustalił, co następuje: „Przez podpis grzecznościowy zwykle rozumie się tylko zobowiązanie wekslowe bez otrzymania ekwiwalentu na prośbę innego dłużnika wekslowego, który przyrzeka składającemu podpis grzecznościowy, że sam zapłaci i zwolni go od odpowiedzialności wekslowej. **Ta umowa dwóch dłużników wekslowych obowiązuje tylko ich, lecz nie ma żadnego znaczenia dla posiadacza wekslu, któremu przysługują prawa, wymienione w art. 46 ust. 2 — 4 prawa wekslowego".** W temże orzeczeniu Sąd Najwyższy również dodatkowo wyjaśnia, że „nie może mieć" w zobowiązaniu wekslowem „żadnego znaczenia błąd ortograficzny lub przypadkowe opuszczenie litery, jeżeli zdanie jest zrozumiałe i nie nasuwa żadnych wątpliwości". Oczywiście, gdyby błąd lub opuszczenie litery zaszło naprzykład przy wymienieniu nazwiska osoby, na którą weksel jest ciągniony, lub na zlecenie której weksel wystawiono lub indosowano, będzie to błąd nasuwający wątpliwość co do identyczności tej osoby i zgodnie z powyższą zasadą będzie posiadał istotne znaczenie. — (Zbiór Orzeczeń S. N. Rok 1934, zeszyt VI, poz. 359).

Prawo pracy.

1) **Pogorszenie warunków umowy o pracę za wzajemną zgodą stron.** Przepisy rozp. Prezydenta Rzplitej z 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. Nr. 35, poz. 323) nie zabraniają zmiany warunków umowy o pracę podczas trwania stosunku pracy za wzajemną zgodą stron. Jeżeli zatem pracownik zaniechał żądania niezwłocznego rozwiązania umowy z powodu zmniejszenia mu pensji oraz zgodził się pobierać nadal zmniejszoną pensję i pracować na nowych warunkach, to warunki te winny mieć dla niego obowiązujące znaczenie. (Teza z orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 1934 r. (C. I. 2790/33 z dn. 11.IV.34 r.) — Zbiór Orzeczeń S. N. Zeszyt X, rok 1934 poz. 684.

2) **Rozwiązanie umowy pracy bez wypowiedzenia z końcem roku kalendarzowego a prawo do urlopu za rok następny.** Rozwiązanie umowy o pracę w razie wydalenia pracownika przez pracodawcę bez uprzedniego wypowiedzenia następuje z dniem wydalenia. Treść art. 39 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 16 marca 1928 r. (Dz. U. Nr. 35, p. 323) nie daje żadnych podstaw do uznania, że pracownik pozostaje na służbie aż do upływu tych 3 miesięcy, za które przy zwolnieniu go (jeśli umowa była zawarta na czas nieokreślony) otrzymuje, zgodnie z powyższym przepisem wynagrodzenie od pracodawcy. W myśl art. 1 ustawy z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach (Dz. U. Nr. 40, poz. 334) do korzystanie co rok z płatnego urlopu mają prawo pracownicy „zatrudnieni na mocy umowy pracy". Zwolnienie zatem pracownika w końcu roku kalendarzowego z jednoczesną wypłatą wynagrodzenia za okres czasu, obejmujący i część roku następnego, nie uprawnia pracownika do żądania wynagrodzenia za urlop w roku, w którym on już nie był zatrudniony u swego pracodawcy. (Z orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 1934 (C. I. 2790/33) — Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego rok 1934 Zeszyt X, poz. 684).

3) **Wypłata gratyfikacji.** Sam fakt wypłaty przez pewien czas gratyfikacji pracownikom nie stwierdza jeszcze,

by pracodawca zwyczajowo był obowiązany do jej wypłaty, jeżeli on w jakikolwiek sposób okazywał, iż ta wypłata jest aktem jego dobrej woli, a nie wykonaniem przyjętego na siebie zobowiązania. (Teza Sądu Najwyższego z orzeczenia z dnia 11 kwietnia 1934 r. (C. I. 2790/33) — Zbiór Orzeczeń S. N. rok 1934 zeszyt X, poz. 684).

4) **Godziny nadliczbowe.** (Ustawa o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. z 1920 r. poz. 7). Umowa, omawiająca zrzeczenie się zgóry przez pracownika uprawnienia do wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, jako przeciwna prawu, nie może być uznana za ważną (C. I. 157/34 z dn. 6.VI.1934 r. Gazeta Sąd. Warsz. Nr. 5/35).

Przystąpienie związku komunalnego do spółdzielni.

Członkowie spółdzielni ponoszą odpowiedzialność za jej zobowiązania zadeklarowanemi udziałami, a nadto mogą ponosić odpowiedzialność dodatkową, o ile ustanowi ją statut, przyczem członek spółdzielni może odpowiadać całym swoim majątkiem (odpowiedzialność nieograniczona) lub też tylko do pewnej wysokości, przeważnie kilkakrotną wysokością zadeklarowanego udziału (odpowiedzialność ograniczona). Sąd Najwyższy orzeczeniem z dnia 19 stycznia 1934 r. (C. II R. 559/33) ustalił zasadę, że „przystąpienie do spółdzielni stanowi w istocie rzeczy porękę członka za zobowiązania spółdzielni, która ewentualnie — stosownie do postanowień statutu — objąć może nawet cały majątek członka".

Według art. 33 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (tekst jednolity — Dz. U. R. P. Nr. 106/1932 r. poz. 884) uchwały związków komunalnych w sprawach zaciągania pożyczek i objęcia poręki finansowej wymagają zatwierdzenia władz nadzorczych. W związku z powyższem teza Sądu Najwyższego, ustalona w wyżej powołanem orzeczeniu brzmi: **„Przystąpienie Związku Komunalnego do spółdzielni wymaga zatwierdzenia przez władze nadzorcze Związku".** (C. II. R. 559/33 z dn. 19.I.34 Zbiór orzeczeń S. N., rok 1934, zeszyt VIII poz. 519).

OKÓLNIKI WŁADZ NADZORCZYCH

W związku z wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 860) — w myśl art. 96-go ust. 2-go tegoż rozporządzenia — utraciły moc obowiązującą: rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 339) oraz inne przepisy w sprawach, unormowanych wyżej wspomnianym rozporządzeniem z dnia 24 października 1934 r.

W pierwszym rzędzie do „tych innych przepisów" należy rozporządzenie wykonawcze z dnia 26 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. z dnia 6 kwietnia 1928 r. Nr. 44, poz. 424), w którem to rozporządzeniu w przepisach art. 59-go ust. 3-go został wyszczególniony szereg uprawnień, przekazanych Panom Wojewodom, w myśl art. 31-go rozporządzenia z dnia 13 kwietnia 1927 r. Uprawnienia te, wobec wejścia w życie nowego rozporządzenia o K. K. O. — wygasły.

Obecnie **Ministerstwo Spraw Wewnętrznych** niżej przytoczonym **okólnikiem** Nr. 7 z dnia 6 lutego 1935 r. Nr. S. G. 40/542/1 **w sprawie nadzoru nad komunalnemi kasami oszczędności**, skierowanym do Panów Wojewodów, podaje do wiadomości szereg zarządzeń władz nadzorczych (Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych), mających na celu unormowanie niektórych zasad przy udzielaniu przez komunalne kasy oszczędności pożyczek i kredytów oraz wyjaśnienie zakresu postępowania w stosunku do tych kas — związków rewizyjnych komunalnych kas oszczędności, tudzież dalszego zakresu działalności Panów Wojewodów natury kompetencyjnej w sprawach, dotyczących omawianych komunalnych kas oszczędności.

Treść okólnika jest następująca:

W związku z wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 860) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podaje do wiadomości Pana Wojewody, co następuje:

1. w myśl art. 96 (ust. 2-gi) wyżej powołanego rozporządzenia z dnia 24.X.1934 r. uprawnienia, przekazane Panom Wojewodom postanowieniami, zawartemi w § 59 (ust. 3-ci) rozporządzenia wykonawczego z dnia 26 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 424) do art. 31 i 32 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 339) — utraciły moc obowiązującą,

2. w myśl art. 71-go tegoż rozporządzenia z dnia 24.X. 1934 r. nadzór nad całokształtem działalności komunalnych kas oszczędności sprawować będzie bezpośrednio Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, o ile poszczególne artykuły wymienionego rozporządzenia nie stanowią inaczej,

3. wymienione w art. 93-im wspomnianego rozporządzenia z dnia 24.X.1934 r. związki komunalnych kas oszczędności otrzymują uprawnienia rewizyjne oraz kontroli działalności tych kas, tudzież uprawnienia do wydawania obowiązujących te kasy wskazań i instrukcyj porewizyjnych,

4. izby skarbowe oraz urzędy skarbowe żadnych uprawnień w zakresie nadzoru nad omawianemi kasami nie otrzymują,

5. do czasu wydania szczegółowego rozporządzenia wykonawczego Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych zalecił związkom, aby przestrzegały stosowania przez komunalne kasy oszczędności następujących norm i zasad przy udzielaniu pożyczek i kredytów:

a) najwyższa suma pożyczek i kredytów udzielona przez komunalną kasę oszczędności z funduszów własnych jednej osobie fizycznej lub prawnej nie może przekraczać 1% stanu wkładu oszczędnościowego, nie wliczając do nich wkładów na książeczki oszczędnościowe instytucyj finansowych i ubezpieczeniowych, a wykazanych w bilansie tej kasy na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego udzielenie pożyczki i kredytu;

b) pożyczki i kredyty, udzielone jednej osobie fizycznej lub prawnej przez komunalną kasę oszczędności, posiadającą wkłady powyżej zł. 10.000.000 (dziesięć miljonów) — nie powinny przekraczać sumy zł. 100.000 (stu tysięcy);

c) udzielenie pożyczek i kredytów przez komunalne kasy oszczędności własnemu związkowi założycielskiemu (poręczającemu), jego przedsiębiorstwom i zakładom komunalnym, względnie innym związkom samorządowym, o ile nie przekroczą 10% ogólnej sumy wkładów oszczędnościowych, wykazanych w bilansach tych kas na ostatni dzień miesiąca, poprzedzającego udzielenie pożyczki i kredytu, wymaga **zgody właściwego wojewody.** W granicach zaś od 10% do 20% ogólnej sumy wkładów oszczędnościowych, wykazanej w bilansach tych kas na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego udzielenie pożyczki i kredytu, wymaga wyrażenia zgody Ministra Spraw Wewnętrznych i zezwolenia Ministerstwa Skarbu;

d) postanowienia, wymienione w wyżej przytoczonych pkt. a) i c) niniejszego pisma obowiązują komunalne kasy oszczędności po upływie 10 dni od daty 10 grudnia 1934 r. (data pisma Ministra Skarbu do związków) i nie dotyczą

pożyczek i kredytów udzielonych przez te kasy innym komunalnym kasom oszczędności.

Ponadto Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wyjaśnił, że:

e) zachowanie tajemnicy urzędowej, o której mowa w art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 860) obowiązuje również związki komunalnych kas oszczędności, jako związki przymusowe, działające na mocy ustawy;

f) bankom państwowym, Bankowi Polskiemu, Bankowi Akceptacyjnemu i bankom komunalnym, ze względu na ich specjalny charakter i zakres działania może być komunikowana treść protokółów z dokonanych rewizyj komunalnych kas oszczędności, o ile tych protokółów zażądają, z zastrzeżeniem jednak ścisłej poufności. Natomiast instytucjom kredytowym prywatnym mogą być komunikowane za zgodą zainteresowanej komunalnej kasy oszczędności nie pełne protokóły, lecz niektóre dane na ściśle określone zapytania tych instytucyj, o ile ich zakomunikowanie może nastąpić bez narażenia interesu publicznego. Związek może odstąpić od tej zasady w wyjątkowych wypadkach po uzyskaniu na to zgody Ministerstwa Skarbu;

g) żądanie informacji, jak badanie ksiąg przez urzędy skarbowe w odniesieniu do wkładu oszczędnościowego poszczególnych wkładców może jedynie nastąpić w przypadkach wyjątkowych na pisemne zarządzenie Ministra Skarbu.

Jednocześnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych komunikuje, iż sprawy, dotyczące komunalnych kas oszczędności, jakie wpłynęły do urzędu wojewódzkiego przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r., a należące do zakresu kompetencji wojewody, powinny być załtwione przez wspomniany urząd w swoim własnym zakresie działania, względnie w przypadkach nasuwających wątpliwości natury kompetencyjnej, przekazano do decyzji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Co się zaś tyczy spraw, które weszły do urzędów wojewódzkich po tym terminie, to Ministerstwo prosi Pana Wojewodę o skierowanie ich do Ministerstwa Skarbu, z wyjątkiem:

1. spraw, o których jest mowa w ust. c) niniejszego okólnika (zgoda na udzielenie pożyczek nieprzekraczających 10% wkładów oszczędnościowych),

2. spraw dotyczących zatwierdzania uchwał związków założycielskich (poręczających) o zaciąganiu pożyczek przez te związki w komunalnych kasach oszczędności. Sprawy te w dalszym ciągu należą do kompetencji Pana Wojewody.

(—) **Korsak**
Podsekretarz stanu

Kronika Krajowa

Plan akcji kredytowo - budowlanej na 1935 r.

Ogólna suma kredytów, uruchomionych przez B. G. Kr. na akcję kredytowo - budowlaną w 1935 r. wyniesie 47 miljonów zł. Oznacza to zwiększenie kredytów o blisko 6 miljonów, gdyż w r. ub. wynosiły one 41 miljonów zł..

Z ogólnej sumy kredytów na przygotowanie terenów państwowych pod zabudowę przypadnie 4 milj. zł., na budownictwo robotnicze, finansowane za pośrednictwem T-wa Osiedli Robotniczych — 7 milj. zł. oraz na bezpośrednią akcję kredytowo - budowlaną B. G. Kr. — 36 milj. złotych.

Z sumy 36 miljonów przeznaczonych na pożyczki budowlane przypadnie: na budowę dużych domów blokowych 15.875.000 zł., na budownictwo drobne — 18.625.000 zł. oraz 1.500.000 zł. na remonty. Przy podziale kantyngentów uwzględniono 214 miast. Na pierwszem miejscu w kontyngentach stoi Warszawa (8.800.000 zł.), na drugiem — Gdynia (3.500.000 zł.), dalej Lwów (1.550.000), Łódź (1.465.000), Poznań (1.420.00), Kraków (1.300.000), Lublin (520.000), Bydgoszcz (500.000), Toruń (490.000), Częstochowa (450.000), Białystok (420.000), Sosnowiec (400.000), Radom (380.000), Kielce (330.000), Równe (300.000), Wilno (285.000) i t. d.

Maksymalna wysokość kredytu na 1 budynek będzie mogła wynosić dla budownictwa blokowego do 40% kosztów budowy, dla budownictwa drobnego zbiorowego 7.000 zł., dla indywidualnego na 1 mieszkaniowy budynek — 5.000 zł. Normy te dla drobnego budownictwa mogą być podwyższone o 50% na każde następne mieszkanie w budynku z tem, że ogólna kwota nie będzie przekraczała 50% kosztów budowy.

(„Bank“ Nr. 12).

Wiadomości zagraniczne

**PROGRAM OGÓLNY
TRZECIEGO MIĘDZYNARODOWEGO KONGRESU
OSZCZĘDNOŚCI**

(w Paryżu 20 — 25 maja 1935).

Poniedziałek 20 maja:

o godz. 9 Zebranie Komitetu Stałego Międzynarodowego Instytutu Oszczędności. Ukonstytuowanie się Prezydjum Kongresu. Przyjęcie porządku dziennego.

o godz. 10,30 Przyjęcie Delegatów w Centre Marcelin Berthelot. Sprawdzenie pełnomocnictw i inne wstępne formalności.

o godz. 14 Uroczystość otwarcia Kongresu. Obrady.

Wtorek 21 maja:

o godz. 9,30 Obrady.
o godz. 14 Obrady.

Środa 22 maja:

Wycieczka do Malmaison, Saint - Germain, Wersalu. Śniadanie w Wersalu. Zwiedzanie zamku i parku Wersalskiego.

Czwartek 23 maja:

o godz. 9,30 Obrady.
o godz. 14 Obrady.
o godz. 20 Bankiet oficjalny.

Piątek 24 maja:

Wizyty oficjalne.

Sobota 25 maja:

o godz. 9,30 Posiedzenie plenarne. Przegląd całokształtu prac Kongresu.

o godz. 14 Zakończenie III Międzynarodowego Kongresu Oszczędności.

Wszystkie zebrania odbywać się będą w Centre Marcelin Berthelot, 28, Rue Saint - Dominique, Paris (VII).

Uwaga: Powyższy program podaje się dla ogólnej orjentacji. Program szczegółowy otrzymają uczestnicy Kongresu po przybyciu.

Dołoży się wszelkich starań, aby pobyt we Francji uprzyjemnić rodzinom Delegatów przybyłym z nimi. Szczegóły w tej sprawie będą przedstawione we właściwym czasie.

W okresie trwania Kongresu będzie urządzone wyświetlanie filmów, propagujących oszczędności i przezorność.

Wystawa, o której mowa w Regulaminie Kongresu, będzie się odbywać również na salach Centre Marcelin Berthelot.

Członkowie Kongresu, o ile pragną, mogą wziąć udział w wycieczkach, urządzanych na ich życzenie do różnych okolic Francji przez Komitet organizacyjny. Wszelkich informacyj w sprawie wycieczek udzielać będzie Biuro informacyjne, odbywające swe dyżury w Centre Marcelin Berthelot; ono też przyjmować będzie zgłoszenia.

Na bankiet wskazany jest strój wieczorowy.

Organizacja zbiorowa francuskich Kas oszczędności.

Dla lepszego zrozumienia niektórych ustępów zamieszczonego w obecnym numerze „Oszczędności" Regulaminu Kongresu, podajemy poniżej szkic organizacji zbiorowej francuskich Kas oszczędności.

Kasy oszczędności we Francji podlegają nadzorowi Ministra Handlu. Organem doradczym Ministerstwa jest Komisja Wyższa (Commission superieure); składa się ona z 26 członków, wybieranych w połowie przez kasy oszczędności, w połowie zaś przez Senat i Izbę Deputowanych, przyczem 6 członków mianowanych jest przez Ministra. Kadencja Komisji trwa lat 4. Prezes Komisji uczestniczy z głosem doradczym we wszystkich posiedzeniach parlamentarnej Komisji Nadzorczej (Commission de Surveillance), która zarządza wspólnym funduszem rezerwowym i gwarancyjnym Kas.

We Francji niema ścisłej organizacji zbiorowej Kas. Kasy łączą się w luźne grupy, noszące nazwę Konferencyj (Conférence), które możnaby nazwać po polsku „Zjazdami". Konferencyj regjonalnych jest 9; noszą one orjentacyjne nazwy geograficzne np. Konferencja Środkowa, Konferencja Północno - Zachodnia i t. p. Konferencje nie mają charakteru osób prawnych, lecz są dobrowolnemi porozumieniami Kas na danym terenie, zbierających się corocznie dla omówienia najrozmaitszych spraw ich dotyczących. Wnioski powzięte na Konferencjach regjonalnych przesyłane są na Konferencję Generalną (Conférence Générale), która się zbiera raz do roku. Konferencja Generalna jest tak samo luźnem porozumieniem, bez osobowości prawnej, mimo, że reprezentuje faktycznie interesy Kas wobec rządu Republiki. W tym celu posiada ona, podobnie zresztą, jak Konferencje regjonalne, w swem gronie senatorów i deputowanych, poświęcających swą działalność niemal wyłącznie obronie interesów kas oszczędności i inicjatywie w zakresie prawodawstwa kas dotyczącego. W ten sposób te luźne reprezentacje Kas mają duży wpływ w parlamencie i rządzie.

Niezależnie od Konferencji Generalnej i Komisji Wyższej istnieje we Francji Centralne Biuro Kas Oszczędności (Bureau Central des Caisses d'Epargne), którego zadaniem jest prowadzenie badań nad kasami, udzielanie im informacyj i instrukcyj, utrzymanie stosunków z organizacjami zagranicznemi, przygotowywanie materjału propagandowego, wreszcie wydawanie miesięcznego organu Kas „Le Journal des Caisses d'Epargne". Dzięki swemu charakterowi (organizacja o pracy ciągłej) Biuro stało się ogniskiem skupiającem wszystkie kasy oszczędności, pomostem między niemi a członkami Komisji Wyższej, wreszcie pracownią dla badania różnych problemów, będących na porządku dziennym Konferencji Generalnej.

Przegląd prasy

Dookoła kredytów dla rzemiosła.

Dookoła sprawy organizacji kredytu dla rzemiosła wytworzyła się od pewnego czasu niezdrowa atmosfera, która po rzeczowych wyjaśnieniach ze strony reprezentacji K. K. O. (znalazło to echo w Nr. 12 „Oszczędności z r. ub.) doznała odprężenia, jednakże mimo to dotychczas jeszcze nie oczyściła się zupełnie. Wyrazem tego może służyć treść uchwał odbytego w dniu 30 i 31 października r. ub. Zjazdu Prezesów i Dyrektorów Izb Rzemieślniczych, opublikowanych w Nr. 3 tygodnika „Rzemiosło" z dn. 20 stycznia r. b. Zastanawiając się nad treścią świeżych jeszcze wtedy rezolucyj, uchwalonych przez Kongres K. K. O. woj. centralnych i wschodnich, jaki się odbył w Warszawie w dn. 8 i 9 października r. ub., których większość była poświęcona zagadnieniom związanym z polityką kredytową, między innemi w stosunku do rzemiosła, Zjazd Prezesów i Dyrektorów Izb Rzemieślniczych zajął następujące stanowisko:

„Zważywszy ,że uchwały Kongresu K. K. O. zalecają Komunalnym Kasom Oszczędności w zakresie kredytowania życia gospodarczego ograniczenie się do przedsiębiorstw średniej wielkości oraz udzielanie przedsiębiorstwom tym kredytu tylko na sfinalizowanie procesu wytwórczego, Zjazd stwierdza, że uchwały te uniemożliwiają rzemiosłu w dużej mierze korzystanie z Komunalnych Kas Oszczędności, jako z instytucyj kredytowych, gdyż:

1) zaledwie drobny odsetek warsztatów rzemieślniczych może być zaliczony do przedsiębiorstw średnich, większość zaś rzemieślników prowadzi małe warsztaty, wykupując świadectwa przemysłowe 8-ej kategorji, oraz

2) warunki wytwórczości rzemieślniczej wymagają kredytowania przeważnie w początkowym a nie końcowym etapie procesu wytwórczego, a to dla umożliwienia rzemieślnikowi rozpoczęcia wykonania zleconego mu zamówienia lub dostawy".

Zastrzeżenia te, zdaje się, oparte są tylko na nieporozumieniu. Kasy oszczędności, tak jak u nas są pomyślane, z tytułu swoich założeń ideowych mają się opiekować jak najszerszemi warstwami ludności, z jednej strony ułatwiając im kumulowanie drobnych oszczędności, a z drugiej — przychodząc im z pomocą w formie drobnego i taniego kredytu. Jeżeli Kongres K. K. O. zalecił ograniczyć działalność kredytową do przedsiębiorstw średniej wielkości, to miał na myśli górną granicę wielkości przedsiębiorstwa. W słuszność takiego postawienia sprawy nikt zapewne wątpić nie może; kasy oszczędności, jako instytucje drobnego kredytu, winny

zwrócić swą uwagę na drobne i średniej wielkości warsztaty. Wielkie natomiast przedsiębiorstwa mają możność korzystania z innych źródeł kredytowych.

Nieuzasadnione jest również zastrzeżenie przedstawicieli rzemiosła co do zalecenia Kongresu, aby kredyt był udzielany na sfinalizowanie procesu wytwórczego, czyli, jak brzmiała odnośna rezolucja, na t. zw. ostatnie nakłady. Z redakcji rezolucji („na ostatnie nakłady") jasno wynika, że chodziło tu o kredyt inwestycyjny i wogóle o t. zw. kredyt nakładowy. Zainteresowanie zaś rzemiosła idzie głównie w kierunku kredytu obrotowego, a więc odnośna część rezolucyj Kongresu, rzemiosła właściwie nie dotyczy.

I jeszcze jedno zastrzeżenie:

„Zjazd stwierdza jednocześnie, że zalecenie przez Kongres Komunalnym Kasom Oszczędności udzielania rzemiosłu 6-cio miesięcznych kredytów nie uwzględnia charakteru zapotrzebowania rzemieślniczego na kredyt obrotowy, który winien być conajmniej 12-miesięczny".

Cóż mamy na to odpowiedzieć? Chyba to, że udzielenie kredytu na weksle z terminem do sześciu miesięcy nie jest jeszcze równoznaczne z udzieleniem kredytu na okres sześciu miesięcy. Od zasady zaś weksla sześciomiesięcznego odstąpić nie możemy, z uwagi choćby na konieczność podporządkowania się warunkom podyktowanym przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Nie możemy też tego uczynić ze względów na ograniczenia statutowe, jak również ze względu na konieczność przestrzegania zasady płynności w naszej polityce lokacyjnej.

Uchwały swoje w sprawach kredytowych Zjazd kończy następującym zwrotem:

„Nie wchodząc w meritum podniesionej przez Kongres sprawy wysokości marży, przyznanej instytucjom kredytowym rozprowadzającym kredyty rzemieślnicze B. G. K., Zjazd stwierdza, że odpowiedzialność materjalna za udzielane rzemieślnikom kredyty nie może w powyższej sprawie odgrywać decydującej roli wobec powszechnie stwierdzonej wypłacalności rzemieślników, oraz że Komunalne Kasy Oszczędności winny niezależnie od rozwiązania kwestji marży nadal podejmować się funkcji rozprowadzania kredytów B. G. K. jako instytucje, mające wobec stanu średniego specjalne zadania gospodarcze, ze względu na udział tegoż w organizacji ich środków obrotowych".

Od siebie dodamy, że takież, jak w stosunku do rzemiosła, mamy obowiązki również w stosunku do rolnictwa, drobnego handlu i t. d. Przy dzisiejszych potrzebach kredytowych nic dziwnego, że nie zdołamy zaspokoić całego zapotrzebowania wszystkich tych grup społecznych. Trudno byłoby się nam zgodzić z poglądem, że mamy podejmować się funkcji rozprowadzenia na swe własne ryzyko kredytów B. G. K. bez względu na wysokość przyznawanej nam marży procentowej; jako instytucje bankowe, kasy oszczędności muszą trzymać się zdrowej kalkulacji kupieckiej, a nie mając ku temu odpowiednich funduszów, nie mogą trudnić się działalnością charytatywną na rzecz Banku Gospodarstwa Krajowego, czy też rzemiosła.

W istocie poczuwamy się do pewnych obowiązków wobec rzemiosła. Lecz nie chcielibyśmy, aby z faktu tego rzemiosło wyprowadzało błędny zgoła wniosek, że jest uprawnione do wysuwania wszelkich żądań pod adresem K. K. O.; naszym zaś obowiązkiem jest tym żądaniom zadośćuczynić. Dla uniknięcia na przyszłość nieporozumień i tej dziwnej atmosfery, jaka wytworzyła się około sprawy organizacji kredytu dla rzemiosła, życzylibyśmy sobie, aby rzemiosło zaczęło nas traktować przynajmniej jako równego kontrahenta, mającego wyraźnie zakreślony sobie kompleks obowiązków: przestrzegania bezpieczeństwa i płynności wkładów, otrzymanych od jeszcze szerszych warstw ludności, niż jeden zawód.

W.

Z książek i wydawnictw

C. Ptasiński — „Rzemiosło w Polsce współczesnej". Lublin, 1934, str. 236, nakładem autora.

W czasie, kiedy dzięki polemice prasowej i wystąpieniom organizacyj rzemieślniczych, sprawa kredytów rzemieślniczych w K. K. O. nabiera znaczenia, warto na tem miejscu słów parę poświęcić wymienionej wyżej książce, napisanej przez dyrektora Izby Rzemieślniczej w Lublinie.

Książka dzieli się na cztery części: w pierwszej omawia autor pojęcie i ustrój rzemiosła, w drugiej — liczebność i stan nauki zawodu, w trzeciej — sprawy gospodarcze i ostatniej — organizacje rzemieślnicze i prasę.

Autor nie rości sobie pretensji do przedstawienia w sposób wyczerpujący wszystkich zagadnień, dotyczących rzemiosła. Jednakże niewątpliwą jego zasługą jest podanie w formie żywej dobrze zgrupowanego, obfitego materjału informacyjnego, dotyczącego rzemiosła. Z tego względu zasługuje na przeczytanie przez każdego, kto się rzemiosłem interesuje lub też z racji swych zajęć ma do czynienia z rzemiosłem. I tak np. dowiadujemy się, że ilość zarejestrowanych warsztatów rzemieślniczych wynosiła w 1932 r. 295.300, a nielegalnych ok. 85.000. Rzemiosło (legalne) zatrudniało 536.650 osób; ilość wszystkich osób żyjących z rzemiosła sięgać ma z rodzinami do 3 miljonów, a wartość rocznej produkcji szacują na 4 miljardy zł.

W rzemiośle źle się dzieje. Kryzys nietylko doprowadził do wielkiego rozdrobnienia warsztatów, do szkodliwej konkurencji coraz liczniejszych warsztatów nielegalnych (partactwo), ale dotknął b. ciężko większość gałęzi rzemiosła bezpośrednio. Autor widzi jedną z przyczyn tego w niedostatku kredytów dla rzemiosła, które wynosiły (w 1932 r.) 37.012.646 zł. czyli 129 i pół zł. na warsztat. Otóż pewną winę w tym stanie rzeczy mają ponosić K. K. O., które nie chcą rozprowadzać kredytów B. G. K. dla rzemiosła. Błąd autora polega na tem, że nie dostrzega on, że istota zagadnienia tkwi w niemożności dostarczenia przez większość rzemieślników odpowiedniego zabezpieczenia, skutkiem czego powstaje dla K. K. O. duże ryzyko, którego nie może pokryć zbyt szczupła marża udzielana im przez B. G. K.

Z tem wszystkiem, książka jest ciekawa, pożyteczna i godna polecenia.

B. Obszyński.

NADESŁANE

„Kwartalnik Kas Oszczędności", Nr. 24 za czwarty kwartał r. ub. zawiera artykuły: Dr. St. Uhmy — „Nowe przepisy o kasach oszczędności w Polsce"; G. — „Organizacja banków biletowych w U. S. A." i „Ochrona wkładów w Stanach Zjednoczonych"; „Przepisy o księgowości i bilansowaniu w niemieckich kasach oszczędności". Pozatem zwykłe działy: Z zagranicy i Komunikaty Związku.

Drukarnia Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Warszawa, ul. Dobra Nr. 28.